

מסורת הש"ס

א) וַיָּלֶךְ כְּשֶׁכֶּר זָקֵן שְׂמוּאֵל וְלֹא הָלַכְוּ בָּנָיו, ב) וַחֲלוּן קָלָה. תוֹסֵף: סוֹטֶה פִּיִּיךָ, ג) כְּמוֹתוֹת ט: ד) קִדּוּשִׁין מַה, ה) יוֹמָה כֵּה, ו) וַיָּלֶךְ בָּנָו, ז) וַיָּלֶךְ מִלּוֹ וַיַּיְמֵי נְמֻסֵּהוּ, ח) וַיָּלֶךְ וַהֲיָה, ט) וַיָּלֶךְ בְּעֵינֶיךָ לְדוֹנִין, י) וַיָּלֶךְ לְקִרְבָּתָם, יא) וְדַבְרִים יח, יב) וַיָּלֶךְ כִּדְרִי שְׂמוּאֵל מִלִּירָה כְּדִשָּׁה, יג) מִיִּי מִיִּי דַעַת אֲמִיתִית שֶׁל מִפְּטִיעַת דִּהָא דִּלָּא קִישֵׁט הֵייתּ מִשּׁוֹט שְׁעוֹד הִיא מִלִּפְנֵי שְׁפִיטִיטוֹ לְדוֹד כְּמַלְכוּת יִתְמָהּ יְכִימָן וְשִׁינִי לְ גִסּוּ וְעַד עַתָּה הִי מִלִּפְנֵי.

הגהות הב"ח

א) גַּם לֹא מִשְׁמַחַת בִּיה רַק כִּדְבַר אֲוִירָה כְּלִי' וְחִיבָה בִּר כִּדְמֹאֲרִי דְכִמִּי' נִמְחַק:

גליון הש"ס

גב' שְׁהִיָּה לָךְ לְדוֹנוּ בְּמִנְהַדְרֵינָּה עַי מְגִילָה דִּף יֵד עִינָּה תוֹס' דִּיָּה מוֹרֵד כְּמַלְכוּת: תוֹס' דִּיָּה דִּהָא דִּמְסִי יוֹמָה וְבִי' וַאֲיִן נִירָאָה. עֵינִי יוֹמָה דִּף טו עִינָּה תוֹס' דִּיָּה מִיִּי לִפְנֵי:

מוסף רש"י

חֲלָקָה שְׂאֵלָה. שְׁלֹא הִיא עֲבִירַת גּוֹל כִּידֵס אֲלֵא תַחַק לִיָּה, כְּגוֹן מַעֲשֵׂר דְאֲשׁוֹן, הִיא שְׂאֵלָה בְּפִינָה (וְחִינִי קִרְבָּה). גַּם כְּרִיתוּת כּוֹתֵב לְאִשְׁתּוֹ. שְׁלֹא יִמּוֹת כְּמַלְכוּתָהּ הִיא גַּם מִיוֹם כְּמִיכְמוֹ, וְהִי מִת אֲוִירָה כְּמַלְכוּתָהּ (כְּחֻבּוֹת ט:). וְהִיא עִירֻבָהֶם תַּחַק. וְהִיא לִמֵּד מִיִּי אֲיִין לִהְיוֹתִי עֹשֶׂין כִּן (שם), וְאֲדוֹנֵי יוֹאֵב. וְזִו מִרָה, שְׂקִירָלוֹ אֲדוֹן כְּפִי הַמֶּלֶךְ (קִדּוּשִׁין מַה).

הַדְרֵךְ עֲלֵךְ בְּמַה בְּהַפָּה

מוסף תוספות

א. נִמְר. מוֹס' הַלֵּשׁ, ב. אַם לֹא, כְּגוֹן נִבֵּל שְׁהִיָּה צוֹרֵךְ לְדוֹן אַם נִקְרָא מוֹרֵד הוֹאִיל וְלֹא יֵצֵא טַבְעוֹ שֶׁל דוֹד בְּעוֹלָם. מוֹס' הַלֵּשׁ, ג. וְלִפְנֵי כְּחוֹתוֹ כִּשְׂאֵר חִיבֵי מִיתוֹת בִּיִּד. מוֹס' הַלֵּשׁ, ד. וְ[ו]חִיפ' מוֹרֵד בְּמַלְכוּת הוּא וְלֹא צוֹרֵךְ לְמִדְיִינָה כִּשְׂאֵר דִּירֵי נִפְשוֹת שְׁדִינֵי בִּן כּוּיִם לְכוּתָּה וְכּוּיִם שְׂלֹאֲחִירֵי לְחוּבָה אֲלֵא אִפְּילוֹ בִּן כּוּיִם גּוֹמְרִין לְחוּבָה וְכוּי' אֲבֵל לְדוֹנוּ דִּהָא צוֹרֵךְ. מוֹס' מְגִילָה י: ד. וְהִי לֹא חוֹר לְבִסְקוֹן. מוֹס' מְמוֹת ט: דִּיָּה כֵּל הַיּוֹלָה. ו. וְקָאִי אִמְאִי דִקְתָּי לְעִיל מִינָה הִרֵּז הוּא גִיטָךְ מִהוּיִם אַם מִתִּי וְכֵן מַעֲשֵׂה בְּחוֹסְפָתָה, אֲלֵמָא אֵינִיִּךְ דִּאֲמֵר מִהוּיִם הוּוּא אִשְׁת אִישׁ מְגוֹרָה כְּדִמְפָּרֶשׁ בְּגַמ' בְּאֲמֵר מַעַת שְׁאִינִי בְּעוֹלָם פִּי דִּהָאִי דִּאֲמֵר מִהוּיִם לֹא שִׁיחוּל מִיד אֲלֵא דַעֲתוֹ שִׁיחוּל שַׁעַת אֲחֻת קוֹדֵם מִיתָתוֹ דִּהֵינִי מַעַת שְׂהוּא בְּעוֹלָם וְלֹא אֲמֵר מִהוּיִם אֲלֵא לְמַעוֹטִי לְאֲחוֹר מִיתָת כְּלוֹמֵר מֵאוֹתוֹ יוֹם שְׁאִינִי בְּעוֹלָם דִּהָא גַּט. מוֹס' מְמוֹת ט: ד. בְּעִינַעַז, וְכִשְׁהִיָּה חוֹרֵר מִן הַמַּלְחָמָה הִיָּה כּוֹסָנָה, וְהִיָּתָה בַּת שְׁבַע פְּנוּיָה, מוֹס' גִּיטָן עַד. ח. אִמְאִי. מוֹס' מְמוֹת ט: ז. הָא הוּאִי אִשְׁת אִישׁ מְגוֹרָה, וְאִרְיָת דִּקְרִי לָה סִפֵּק אִשְׁת אִישׁ. מוֹס' גִּיטָן עַד. י'. שְׁלֵא יִהְיֵה נוֹדַע וְיִקְפְּצוּ עֲלֵיהֶם בְּנֵי אֲדָם לְקִדְשֵׁם. מוֹס' מְמוֹת ט:

צני שמואל חטא. במקמ שוחד והטיית דין: **לחוננים**. שמשיהם ששוכרין אותן לילך ולהזמין את הנקראים לדין: **ולסופריהם**. לשטרי צירורין ולאגרות שום: **מלאי העיטוי על צעלי כסים**. נותנים להן פרגמטיא לעסוק בה ולתת להם השכר וממוך כך היה נמשך לצם

בני שמואל חטאו אינו אלא טועה שנאמר וַיְהִי ^(כ) זקן שמואל ובניו לא הלכו בדרכיו בדרכיו הוא דלא הלכו מיחטא נמי לא חטאו אלא מה אני מקיים ² ויטו אחרי הבצע שלא עשו כמעשה אביהם שהיה שמואל הצדיק מחזור בכל מקומות ישראל ודן אותם בעריהם שנאמר ³ והלך מדי שנה בשנה וסבב בית אל והגלגל והמצפה ושפט את ישראל והם לא עשו כן אלא ישבו בעריהם ⁴ כדי להרבות שכר לחזניהן ולסופריהן כתנאי ⁵ ויטו אחרי הבצע ר' מאיר אומר חלקם שאלו בפייהם רבי יהודה אומר מלאי הטילו על בעלי בתים ר' עקיבא אומר קופה יתירה של מועשר נטלו בזרוע ר' יוסי אומר מתנות נטלו בזרוע: א"ר שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה שנאמר ⁴ ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו וגו' אפשר חטא בא לידו ושכינה עמו אלא מה אני מקיים ⁵ מדוע ביות את דבר ה' לעשות הרע שביקש לעשות ולא עשה אמר רב רבי דאיתי מדוד מוהפך ודריש בזכותיה דדוד מדוע ביות את דבר ה' לעשות הרע רבי אומר משונה רעה זו מכל רעות שבתורה שכל רעות שבתורה כתיב בהו ויעש וכאן כתיב לעשות שביקש לעשות ולא עשה ⁵ את אוריה החתי כתיב בחרב ⁶ שהיה לך לדנוג בסנהדרין ולא דנת ואת אשתו לקחת לך לאשה ליקוחין יש לך בה ⁷ דא"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גמ כריתות לאשתו שנאמר ⁶ ואת עשרת חריצי החלב האלה תביא לשר האלף ואת אחיך תפקוד לשלום ואת ערובתם תקח מאי ערובתם תני רב יוסף דברים המעורבים בינו לבניה ⁵ ואותו הרגת בחרב בני עמון ⁷ מה חרב בני עמון אי אתה נענש עליו אף אוריה החתי אי אתה נענש עליו מאי טעמא ² מורד במלכות הוה דאמר ליה ⁷ ואדוני יואב ועבדי אדוני על פני השרה חונים אמר רב כי מעיינת ביה בדוד לא משכחת ביה בר מדאוריה דכתיב ⁽⁶⁾ ⁸ רק בדבר אוריה החתי: קשה דהא איכא מעשה דהסמא גרש פ"צ דיומא (דף כג): וי"ל דלא חשיב ליה דלא הוי כל כך עון גדול וגם שגג: אלא

במה בהמה פרק חמישי שבת

נו.

שהיה לך לדנוג בסנהדרין. קשה לר"י דפ"ק דמגילה (דף יד: ושם) אמרינן גבי נצל דמורד במלכות לא צעי למדייניה ואוריה"א מורד במלכות הוה כדאמר בסמוך ויש לומר דודאי צריך לדנוג ולידע אס הוא מורד במלכות ¹ אצל לעיין דנינו ² ולעשות הלגת דין ולהממין עד למחר אין צריך ³ וכן משמע דבסנהדרין (דף לו: ושם) אמר שזן דוד את נצל כסנהדרין מויחגרו איש כרבו וגו':

ליקוחין יש לך בה. אף על גב דלפילו חטא נמי יש לו בה ליקוחין דהא אנוסה היתה ושריא לצעל וזה"ש לצועל מ"מ ליקוחין יש לך בה משמע לא היה לך בה עצירה: **גמ** בריתות כותב דאשתו. פרש"י על תנאי שאס ימות במלחמה תהא מגורשת מעכשיו וצריך לומר לפירושו דלף על גב דאוריה צא מן המלחמה המנאי היה שאס לא ישוג בסוף המלחמה שיהא גמ ¹ אך קשה דתנן צמיי שאחזו (גיטין דף עג: ושם) מה היא צלותן הימים רצי יהודה אומר הכי היא כאשת איש לכל דבריה ¹ ואס כן לר' יהודה היתה אשת איש גמורה ונראה לר"מ שהיה מגרשה לגמרי צלא שום תנאי' והא דלמיתני צהוה ^(ב) מ"מ דף נט. ושם) מוטב שיצטול אדם ספק אשת איש ואל ילצין פני חצירו דרבים מנלן מדוד ¹ קרי לה ספק אשת איש ^ט לפי שהיו מגרשים צלנעה ¹ והעולם סצורים שהיא אשת איש: **דאמר** ליה ואדוני יואב. פרש"י

דמורד במלכות הוה משום דקאמר אדוני יואב ⁶ ואין נראה דאין זה מורד שלא היה צלבו להמליכו ולקריטו מלך אלא כמו שפירש רבינו מאיר דהוי מורד משום דבסיפא דקרא כתיב ואני אצא אל ציטי לאכול ולשמות ולשכנ עס אשמי וגו' שדוד אמר לו לעשות ולא רצה לעשות: **רק** בדבר אוריה החתי. קשה דהא איכא מעשה דהסמא גרש פ"צ דיומא (דף כג): וי"ל דלא חשיב ליה דלא הוי כל כך עון גדול וגם שגג: אלא

נענש עליו אף אוריה החתי אי אתה נענש עליו מאי טעמא ² מורד במלכות הוה דאמר ליה ⁷ ואדוני יואב ועבדי אדוני על פני השרה חונים אמר רב כי מעיינת ביה בדוד לא משכחת ביה בר מדאוריה דכתיב ⁽⁶⁾ ⁸ רק בדבר אוריה החתי אב"י קשישא רמי דרב אדרב מי אמר רב הכי ⁽⁷⁾ והאמר רב קיבל דוד לשון הרע קשיא גופא רב אמר קיבל דוד לשון הרע דכתיב ⁹ ויאמר לו המלך איפוא הוא ויאמר ציבא אל המלך הנה הוא בית מכיר בן עמיאל ⁽¹⁰⁾ (בלא) דבר וכתיב ¹⁰ וישלח המלך ויקחהו מבית מכיר בן עמיאל ⁽¹¹⁾ (מלא) דבר מכדי חזייה דשקרא הוא כי הדר אלשין עילויה מ"ט קיבלה מיניה דכתיב ¹¹ ויאמר המלך ⁽¹²⁾ (אל ציבא איה) בן אדוניך ויאמר ציבא אל המלך הנה (הוא) יושב בירושלים וגו' ומנא לן דקיבל מיניה דכתיב ¹² ויאמר המלך הנה לך כל אשר למפיבושת ויאמר ציבא השתחיתתי אמצא חן ⁽¹³⁾ (בעיני) המלך ושמואל אמר לא קיבל דוד לשון הרע דברים הניכרים חזא ביה דכתיב ¹³ ומפיבושת בן שאול ירד ⁽¹⁴⁾ (לפני) המלך ולא עשה רגליו ולא עשה שפמו ואת בגדיו לא כיבם וגו' וכתיב ¹⁴ ויהי כי בא ירושלים לקראת המלך ויאמר לו המלך למה לא הלכת עמי מפיבושת ויאמר אדוני המלך עבדי רמני כי אמר עבדך אחבשה לי החמור וארכב עליה ואלך את המלך כי פסח עבדך

על דבר:
שלא היה דוד שז למלכותו יודע היה שאין מתנתו מתנה ולא אמר לו אלא על תנאי אס יראה אמת דבצדיו:

על

עין משפט ונר מצוה

ב א מיי פכ"ג מהל' סנהדרין הלכה ג סגמ לאון חס טס"ע ח"ט פ"ט סעיף ד:

בא ב מיי פ"ג מהל' מלכים הלכה ח:

תורה אור השלם

1 וַיְהִי כַּאשֶׁר זָקֵן שְׂמוּאֵל וַיְהִי־שֶׁם אֶת בָּנָיו שְׁפִטִּים לְיִשְׂרָאֵל: שְׂמוּאֵל א ח א
2 וְלֹא הָלַכְוּ בָּנָיו בְּדַרְכָּיו וַיִּטּוּ אַחֲרֵי הַבָּצֵעַ וַיִּקְחוּ שְׂחָד וַיִּטּוּ מִשְׁפָּט: שְׂמוּאֵל א ח ג
3 וַחֲלוּן קָלָה מִדֵּר שָׂנֵה בְּשִׁנָּה וַיִּסָּבֵב בֵּית אֵל וַהֲגַלְגַּל וַתִּמְצָאֵהוּ וַשֹּׁפֵט אֶת יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל הָאֵלֶּה: שְׂמוּאֵל א ח ד
4 וַיְהִי דוֹד לְכָל דְּרָכָיו מִשְׁכִּיל יָיִן עַמּוּ: שְׂמוּאֵל א יח יד

5 מִדּוּעַ בָּרִית אֶת דָּבָר יָיִן לַעֲשׂוֹת דָּרַע בְּעֵינֵי אֶת אֲוִירָה חֲתִמִּי הַכִּית בְּחֶרֶב וְאֵת אֲשֶׁתוֹ לָקַחְתָּ לָךְ לְאִשָּׁה וְאֵתוֹ דִּרְגַּע בְּחֶרֶב בְּנֵי עַמּוּן: שְׂמוּאֵל ב יב ט
6 וְאֵת עֶשְׂרֵת חָרִיצֵי הַחֶלֶב הָאֵלֶּה תְּבִיאִי וְיֵשֶׁב בִּירוּשָׁלַם וְאֵת אֶחָד תַּפְקִיד לְשָׁלוֹם וְאֵת עֶרְבָתָה תַּקַּח: שְׂמוּאֵל א יח יח

7 וַיֹּאמֶר אֲוִירָה אֶל דָּוִד הֲאֵלֶּיךָ וַיִּשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה יֵשָׁבִים בְּסָבּוֹת וְאֲדוֹנֵי יוֹאֵב וְעַבְדֵי אֲדוֹנֵי עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה חָגִים וְאֵינִי אֲבֹא אֶל בֵּיתִי לְאָכַל וְלִשְׁתּוֹת וּלְשַׁכֵּב עִם אִשְׁתִּי חָרָף וְהִי נִנָּשֵׁךְ אִם אֶקְשֶׁה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה: שְׂמוּאֵל ב יא יא

8 אֲשֶׁר עָשָׂה דָּוִד אֶת הַיִּשָּׁר בְּעֵינֵי יְיָ וְלֹא כָּן מִכָּל אֲשֶׁר צִוָּהוּ כָּל יְמֵי חַיָּיו רַק כְּדִבְרֵי אֲוִירָה הַחֲתִי: שְׂמוּאֵל א טו ה

9 וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ אִיפֹה הוּא וַיֹּאמֶר צִיבָא אֶל הַמֶּלֶךְ וְהֵנָּה הוּא בֵּית מְכִיר בֶּן עַמִּיאל בְּלוֹ דְרָבִי: שְׂמוּאֵל ב ט ד

10 וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ בְּנֵי וַיִּקְחֻהוּ מִבֵּית מְכִיר בֶּן עַמִּיאל מִלּוֹ דְרָבִי: שְׂמוּאֵל ב טו ג

11 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ וַאֲיָה בֶּן אֲדִנָּיִךְ וַיֹּאמֶר צִיבָא אֶל הַמֶּלֶךְ וְהֵנָּה יוֹשֵׁב בִּירוּשָׁלַם כִּי אָמַר הָיוּ יִשְׁכְּבוּ לִי בֵּית יִשְׂרָאֵל אֶת מַמְלַכְוֹתָ אֲבִי: שְׂמוּאֵל ב טו ג

12 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְצִבָּא הֵנָּה לָךְ כָּל אֲשֶׁר לְמַפְיבִישַׁת וַיֹּאמֶר צִיבָא חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדִנָּי הַמֶּלֶךְ: שְׂמוּאֵל ב טו ד

13 וּמַפְּשִׁיט בֶּן שְׂאוּל יָרִיד לְקִרְאֵת הַמֶּלֶךְ וְלֹא עָשָׂה רִגְלָיו וְלֹא עָשָׂה שְׁפָמוֹ וְאֵת בְּגָדָיו לֹא כִבֵּס לְמַן הָיוּם לָכֵת הַמֶּלֶךְ עַד הָיוּם אֲשֶׁר בָּאת בְּשָׁלוֹם: שְׂמוּאֵל ב יט כה

14 וַיְהִי כִּי בָּא וַיְרַשְׁלֵם לְקִרְאֵת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ לָמָּה לֹא הִלַּכְתָּ עִמִּי מַפִּיבִישַׁת: וַיֹּאמֶר אֲדִנָּי הַמֶּלֶךְ עַבְדִּי רְמוּנִי כִּי אָמַר עַבְדְּךָ אַחֲבָשָׁה לִי וַחֲמֹר וְאֲרַכֵּב עָלָיָה וְאֵלֶּךְ אֶת הַמֶּלֶךְ כִּי פִסַּח עַבְדְּךָ: שְׂמוּאֵל ב יט כו-כז